

§ 3. Ахейская Грэцыя

?! 1. Дзе і калі ўзнікла найстаражытнейшая цывілізацыя ў Еўропе? **2.** Як грэчаская міфалогія тлумачыла паходжанне ахейцаў і дарыйцаў?

З гісторыяй цывілізацыі, якая ўзнікла на тэрыторыі мацерыковай Грэцыі, звязана мноства міфаў і легенд. Грэкі прыдумвалі і пераказвалі незвычайныя гісторыі, у якіх змешваліся праўда і выдумка. І толькі дзякуючы вучоным-археологам мы можам наблізіцца да праўды. У чым асаблівасці Мікенскай цывілізацыі? Калі і чаму яна спыніла існаванне?

1. Ахейскае заваяванне Грэцыі. У канцы трэцяга тысячагоддзя да н. э. з поўначы Балканскага паўвострава ў Грэцыю ўварваліся плямёны грэкаў-ахейцаў. Заваёўнікі знаходзіліся на больш нізкім узроўні развіцця, чым мясцовае насельніцтва. Толькі з XVI ст. да н. э. пачынаецца ўздым гаспадаркі і культуры ахейскай Грэцыі. Узнікла *Мікенская цывілізацыя*, па назве самай моцнай дзяржавы ахейцаў — *Мікен*. Гэта была першая цывілізацыя на тэрыторыі мацерыковай Грэцыі.

Як і на Крыце, цэнтрамі невялікіх дзяржаў былі палацы з тэрыторыяй, якая да іх прылягала. У адрозненне ад крыцкіх ахейскія палацы мелі магутныя ўмацаванні. Гэта азначае, што ахейскія цары варагавалі адзін з адным і часта здзяйснялі ваенныя паходы.

2. «Золатабагатая Мікены». Гэта палацавая дзяржава была размешчана ў Паўднёвай Грэцыі. Правіцелі Мікен і вышэйшая знаць валодалі незлічонымі скарбамі. У царскіх пахаваннях археологі знайшлі шмат залатых рэчаў, упрыгажэнні, бронзавыя мячы і іншую зброю. Нядзіўна, што старажытныя грэкі называлі Мікены «золатабагатымі».

Мікенскія цары часта здзяйснялі набегі на прыбярэжныя паселішчы. На паўночна-заходнім узбярэжжы Малой Азіі іх гандлёвым сапернікам стала невялікае *Траянскае царства*. Каля **1200 г. да н. э.** мікенскі цар на чале аб'яднанага войска ахейскіх дзяржаў адправіўся заваёўваць Трою.

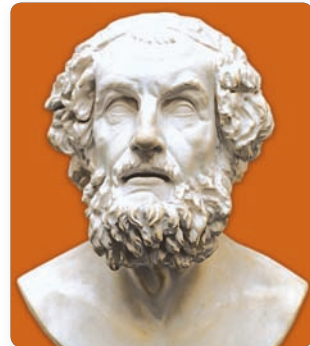
▲ Вырабы з Мікен:

залатая пахавальная маска, чаша і інкруставаныя золатам кінжалы

3. Траянская вайна. Пра вайну паміж траянцамі і грэкамі апавядаюць найстаражытнейшыя легенды і паданні. З пакалення ў пакаленне яны перадаваліся ў вуснай форме. У VIII ст. да н. э. найвялікшы грэчаскі паэт *Гамэр* паклаў іх у аснову сваёй паэмы «*Іліяда*».

Як паведамляе Гамер, вайна за Трою ішла на працягу дзесяці гадоў. Грэкі ніяк не маглі авалодаць горадам. Нарэшце самы хітрамудры з грэкаў — Адысей прыдумаў, як узяць Трою. Па яго парадзе каля крапасной сцяны пабудавалі вялізную драўляную статую каня. Унутры статуі схавалася некалькі воінаў. Астатнія селі на караблі і адплылі ў адкрытае мора. Легкаверныя траянцы вырашылі, што грэкі ўцяклі зусім. Яны ўзрадаваліся доўгачаканай перамозе і ўцягнулі каня ў горад.

Ноччу грэчаскія воіны выйшлі з драўлянага каня і адкрылі гарадскую браму. Разам з таварышамі, якія таемна вярнуліся, яны напалі на спячых траянцаў. Трою разбурылі і спалілі, а яе цара забілі. Так скончылася Траянская вайна.

▲ Гамер

с. 189–190

◀ Траянскі конь (з кінафільма «Троя»)

Доўгі час людзі лічылі гісторыю пра Троя міфам. Толькі ў канцы XIX ст. нямецкі археолаг-аматар *Генрых Шліман* даказаў, што Троя існавала. На тэрыторыі сучаснай Турцыі ён раскапаў руіны старажытнага горада.

4. Культура ахейскай Грэцыі.

Ахейцы запазычылі знакі крыцкага пісьма і прыстасавалі яго для грэчаскай мовы. Іх пісьмёнамі былі пакрыты шматлікія таблічкі, якія захаваліся да нашага часу.

У насценным жывапісе ахейскіх палацаў пераважала ваенная тэма. Ахейцы часцей за ўсё адлюстроўвалі бітвы, баявыя калясніцы, аблогу крэпасцей.

У час раскопак археолагі знайшлі выдатныя скульптуры з мармуру і гліны. Найстаражытнейшым узорам каменнай скульптуры ў Еўропе з'яўляюцца Ільвіныя вароты — уваходныя вароты Мікен.

5. Дарыйскае заваяванне. Мікенская цывілізацыя была моцна аслаблена Траянскай вайной. У гэты час з поўначы Балканскага паўвострава на поўдзень, у Грэцыю, накіраваліся плямёны грэкаў-дарыйцаў. Яны не валодалі культурай і навыкамі ахейцаў, але былі ўзброены жалезнымі, а не бронзавымі мячамі. Новыя заваёўнікі захапілі і разбурылі амаль усе палацы. Было забыта пісьмен-

◀ Ільвіныя вароты ў Мікенах

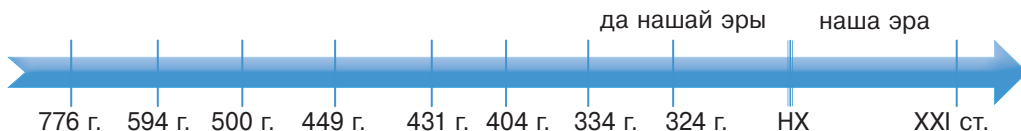
ства, прыйшлі ў запусценне гарады і крэпасці, замёр гандаль. Такім чынам, хутка пасля заканчэння Траянскай вайны загінула і Мікенская цывілізацыя.

ПАДВЯДЗЁМ ВЫНІКІ

◆ *Мікенская цывілізацыя была першай цывілізацыяй на тэрыторыі мацерыковай Грэцыі* ◆ *Ахейцы стварылі палацавыя дзяржавы і высокаразвітую культуру.*
◆ *Траянская вайна аслабіла ахейцаў, і яны сталі лёгкай здабычай для дарыйскіх плямёнаў.*

? 1. Калі ўзнікла першая цывілізацыя на тэрыторыі мацерыковай Грэцыі? Чаму яна атрымала назву Мікенскай? 2. Што вымусала хыхароў Мікен будаваць магутныя абарончыя сцены? Якія асаблівасці Мікенскай цывілізацыі? 3. Вядома, што Гамер стварыў «Іліяду» ў IX—VIII ст. да н. э. Ці можна гэты твор лічыць гістарычнай крыніцай? 4. Што прывяло да аслаблення і гібелі Мікенскай цывілізацыі? 5. Чым адрозніваецца мікенская культура ад крыцкай?

? 1. Высветліце паходжанне крылатых выразаў «яблык разладу» і «ахілесова пята». 2. Падрыхтуйце паведамленне пра герояў Траянскай вайны.

§ 4. Узнікненне грэчаскага поліса

?! Дзе і калі былі створаны першыя гарады-дзяржавы?

Перыяд у гісторыі Старажытнай Грэцыі з VIII ст. да н. э. вучоныя называюць «грэчаскім чудам». Грэкі не стварылі адзіную дзяржаву, але змаглі сапернічаць з самымі развітымі краінамі таго часу. Як былі пабудаваны ў старажытнагрэчаскіх дзяржавах жыццё і кіраванне?

1. Эпоха жалеза ў Старажытнай Грэцыі. Мы ўжо ведаем, што дарыйскае заваяванне стала бедствам для ахейскай Грэцыі. Квітнеючыя дзяржавы былі разбураны. Культура,